

zal het *hoorbare* aan den boom interesseeren. Hij zal b.v. het ruischen van den boom in verband met andere geluids- en gezichtsindrukken van de omgeving ervaren. Volgens deze ervaring zal hij den boom langs muzikalen weg verklaren, d.w.z. de boom wordt door hem in een anderen vorm opnieuw voortgebracht en dit voortbrengsel heeft weder een geestelijke beteekenis.

Ik zou mijn vergelijkingen nog met vele kunnen vermeerderen. Ik zou nog kunnen aantonen, dat de ervaringen van den wijsgeer volgens de wijsbegeerte, de ervaringen van den mechanicus volgens de mechanica zijn enz. Het is echter voldoende wanneer wij door deze voorbeelden zien, dat de ervaring van den kunstenaar een anders *geaarde* is dan die van den niet-kunstenaar, waaruit wij de stelling kunnen lichten, dat de opgave van den kunstenaar hierin bestaat :

Het wereldbeeld langs aesthetischen weg, d.i. volgens de kunst te verklaren.

Wanneer we dit eenmaal hebben aangenomen, zal het ons gemakkelijk vallen de ontwikkeling van een zuiveren kunststijl te volgen en de beteekenis te begrijpen van den strijd, die thans in de beeldende kunst in Europa gevoerd wordt.

IV.

Bij een gebrekkig overzicht der verschillende kunstcultuurs zal hetgeen in onzen tijd zich tot stijl ontwikkelt ons min of meer bevreemden. Komende uit een tijdperk, waarin de stijl *volgens de natuur* tot uitdrukking komt, zullen wij de meer abstracte verschijning van den stijl van onzen tijd niet aanstonds begrijpen. Doch bij een meer uitgebreid overzicht der vroegere cultuurs, die sinds menschenheugenis kunst gekend hebben, zal het moderne kunstwerk ons voorkomen als de *vorm* van den modernen tijdgeest. In enkele opzichten zal ons een overeenkomst opvallen tusschen de uitdrukkingwijze der cubisten en expressionisten en die der assyrische, aegyptische en